

Universiteit Utrecht

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
t.a.v. de heer K en de heer O
Den Haag

Betreft: Reactie Beleidsdoorlichting SZW begrotingsartikel 5 Werkloosheid

Utrecht, 24 oktober 2016

Geachte heer K, geachte heer O,

Hieronder treft u – volgens afspraak – mijn reactie op de Beleidsdoorlichting SZW begrotingsartikel 5 Werkloosheid.

De beleidsdoorlichting gaat na of de WW haar doelstellingen om a. werknemers te verzekeren tegen inkomensverlies bij werkloosheid, en b. werklozen te stimuleren aan het werk te gaan in voldoende mate weet te realiseren.

De beleidsdoorlichting is systematisch opgezet, baseert zich op een reeks nationale en internationale studies en presenteert een rijk scala aan gegevens over verschillende aspecten van de WW. De beleidsdoorlichting gaat zorgvuldig om met de beschikbare gegevens, maar schuwt een kritische toon niet (bijvoorbeeld waar het gaat om de vormgeving van de sollicitatieplicht). Daarnaast erkent de beleidsdoorlichting op verschillende plaatsen dat onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om tot een afgewogen oordeel over doelmatigheid en doeltreffendheid van een aantal onderdelen van de WW te komen en constateert dat op sommige onderdelen nader onderzoek gewenst zou zijn.

Gelet op het probleem van de (langdurige) werkloosheid onder ouderen in combinatie met de stijgende AOW-leeftijd lijkt de keuze om specifiek stil te staan bij langdurig oudere werklozen en daar een afzonderlijk hoofdstuk aan te wijden een terechte. In dat licht is het overigens opmerkelijk dat de beleidsdoorlichting vrijwel geen specifieke aandacht besteedt aan mogelijke gendereffecten, hoewel tabel 4a laat zien dat het percentage vrouwelijke werklozen recentelijk significant hoger ligt dan dat van mannen. Ook dit zou een onderwerp van nader onderzoek kunnen zijn.

De conclusies dat de WW doeltreffend is om de meeste WW-gerechtigden inkomensbescherming te bieden en dat de norm van 70 procent voor de meeste WW-gerechtigden toereikend is om het leefniveau zo goed mogelijk te kunnen handhaven, wordt voldoende onderbouwd. Tegelijkertijd wordt geconcludeerd dat dit niet voor alle werklozen geldt. Terecht concludeert de beleidsdoorlichting dat de WW-duur voor grote groepen voldoende tijd biedt om een nieuwe baan te

vinden. Tegelijk blijkt de groep die zonder een baan te hebben gevonden vanwege het bereiken van de maximumduur uitstroomt uit de WW sinds 2008 fors gestegen (tot bijna een derde). Ten aanzien van de doeltreffendheid van de activerende elementen in de WW is het oordeel van de beleidsdoorlichting wisselend. Van een aantal elementen kan de doeltreffendheid moeilijk worden vastgesteld. Er worden kanttekeningen geplaatst bij de vormgeving van de sollicitatieplicht en de sterke focus op kwantitatieve toetsing. Ten aanzien van het 'passende werkaanbod' is de zorgelijke conclusie dat bijna een kwart van degenen die op basis van een passend werkaanbod weer aan de slag gaan na verloop van tijd opnieuw in de WW belandt. Ook de conclusie ten aanzien van de IOW dat deze wel voorkomt dat oudere werklozen in de bijstand belanden, maar niet doeltreffend is bij het vinden van nieuw werk, wordt voldoende onderbouwd.

De vooruitblik biedt een aantal interessante doorkijkjes. Wat daarbij – en in de beleidsdoorlichting als geheel – weinig aandacht krijgt zijn de macro-economische effecten van de WW. Zoals in Tabel 1 wordt opgemerkt – en in de internationale literatuur standaard wordt genoemd – is een van de functies van sociale zekerheid en zeker van een werkloosheidsregeling het dempen van conjuncturele schokken. Zeker bij een groot aantal werklozen heeft (een verandering van) het uitkeringspercentage een significant effect op de bestedingen (zeker als de werkloosheid vooral werknemers treft met een laag inkomen en een hoge marginale consumptiequote). Extra (binnenlandse) bestedingen impliceren naar verwachting ook extra werkgelegenheid. Het zou interessant zijn om na te gaan hoe groot (of hoe klein) de eertijds bij de opbouw van de verzorgingsstaat veronderstelde multiplier-effecten in de huidige economische context uitvallen.

Een vergelijkbare vraag betreft de werkingsfeer van de WW. Met het toenemen van het aantal zzp-ers wordt procentueel een kleiner deel van de werkenden beschermd in geval van werkloosheid. Dat heeft zowel consequenties in termen van inkomensbescherming als in termen van de bestedingen. Aanvullend op de in de vooruitblik onderscheiden opties *binnen* de afbakening van artikel 5 laat zich een optie denken waarbij de werkingsfeer van de WW wordt uitgebreid tot zzp-ers die vanwege de teruglopende conjunctuur hun werkzaamheden drastisch zien teruglopen. Vanwege de vele haken en ogen die aan zo een uitbreiding verbonden zijn, lijkt het terecht dat deze niet in de beleidsdoorlichting is opgenomen, maar een studie 'naar aanleiding van' lijkt in het licht van de verschuivende verhouding tussen werknemers en zzp-ers wel degelijk op zijn plaats.

Alles bijeengenomen biedt de Beleidsdoorlichting SZW begrotingsartikel 5 Werkloosheid een rijk en gedegen beeld van de werking van de WW en ruimschoots stof voor nadere discussie over de toekomstige vormgeving van de werkloosheidsregelingen in Nederland.

Met vriendelijke groet,

Joop Schippers | Hoogleraar Arbeidseconomie | Voorzitter personeelsgeleding Universiteitsraad |
Universiteit Utrecht | Departement Economie | Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie
(REBO) | Postbus 80125 | 3508 TC Utrecht | T. +31 (0)30 2537116/9800
| j.j.schippers@uu.nl | <http://twitter.com/JoopSchippers>